

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

*Hotărâre tradusă și redactată de către Direcția agent guvernamental.
Ea poate suferi modificări de formă.*

SECȚIA A DOUA

CAUZA ROMANENCO v. REPUBLICA MOLDOVA

(Cererea nr. 59252/13)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

9 aprilie 2019

Prezenta hotărâre este definitivă, dar poate suferi modificări de formă.

© Această traducere îi aparține Direcției agent guvernamental din cadrul Ministerului Justiției al Republicii Moldova. Originalul se găsește în baza de date HUDOC. Orice preluare a textului se va face cu următoarea mențiune: „Traducerea acestei hotărâri a fost efectuată de către Direcția agent guvernamental din cadrul Ministerului Justiției al Republicii Moldova”.

În cauza Romanenco v. Republica Moldova,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a doua), întrunită într-un Comitet compus din:

Ivana Jelić, *Președinte,*

Valeriu Grițco,

Darian Pavli, *judecători,*

și Hasan Bakırcı, *Grefier adjunct al Secției,*

Deliberând la 19 martie 2019 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 59252/13) versus Republica Moldova, depusă la Curte în conformitate cu Articolul 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”) de către dl Vladimir Romanenco și dna Maria Romanenco („reclamanții”) la 30 august 2013.

2. Reclamanții au fost reprezentați de dl C. Tănase, avocat în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl L. Apostol.

3. La 17 aprilie 2014 plângerea cu privire la motivarea insuficientă a deciziei Curții Supreme de Justiție din 15 mai 2013 a fost comunicată Guvernului, iar restul capetelor de plângere au fost declarate inadmisibile, în conformitate cu Articolul 54 § 3 din Regulamentul Curții.

4. La 31 mai 2017 Curtea a decis să examineze cererea în mod prioritar, în conformitate cu Articolul 41 din Regulamentul Curții.

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

5. Reclamanții s-au născut în 1945 și, respectiv, 1942 și locuiesc în Chișinău.

6. La 4 martie 2005, încheind un contract de ipotecă cu banca C., reclamanții au gajat unicul lor apartament pentru garantarea unui credit contractat de către SRL D.P. Contractul de gaj, semnat de către reclamanți, a fost de asemenea înregistrat la oficiul cadastral. Termenul-limită pentru rambursarea creditului fusese stabilit pentru 28 noiembrie 2005.

7. La 23 septembrie 2005 a fost semnat un acord adițional între reclamanți, SRL D.P. și banca C., înregistrat la oficiul cadastral, potrivit căruia termenul contractului a fost prelungit până la 19 septembrie 2007.

8. La 27 februarie 2007 a fost semnat un al doilea acord adițional între reclamanti, SRL D.P. și banca C., înregistrat la oficiul cadastral, care prelungea termenul contractului până la 21 septembrie 2009.

9. La 21 septembrie 2009 SRL D.P. și banca C. au prelungit contractul menționat *supra* până la 21 septembrie 2011. Partea contractului cu referire la reclamanti nu a fost semnat de către aceștia și nici nu a fost înregistrat la oficiul cadastral.

10. La 12 mai 2010 banca C. a solicitat executarea gajului în instanța de judecată. La 8 aprilie 2011 instanța de fond a respins acțiunea băncii. Aceasta a menționat că reclamantii nu-și dăduseră acordul cu privire la prelungirea contractului până în 2011 și că, prin urmare, nu erau obligați să respecte prelungirea contractului din 21 septembrie 2009.

11. La 12 septembrie 2012 Curtea de Apel Chișinău a menținut acea hotărâre. Judecătorii au constatat că, în conformitate cu jurisprudența Curții Supreme de Justiție, prelungirea unui contract de gaj nu este valabilă în lipsa acordului scris al părților și înregistrarea gajului la oficiul cadastral. În opinia acestora, data expirării contractului era, așadar, pentru reclamanti 21 septembrie 2009, *id est* dată indicată în acordul adițional din 27 februarie 2007.

12. La 15 mai 2013, în lipsa părților, Curtea Supremă de Justiție a anulat hotărârile instanțelor inferioare, a admis acțiunea băncii C., a dispus evacuarea reclamantilor din apartamentul respectiv, obligându-i să plătească creditorul 57064 lei moldovenești (echivalentul a 3000 de euro (EUR)). În acest caz, judecătorii Curții Supreme de Justiție au decis că, în lipsa unui acord din partea reclamantilor cu privire la prelungirea contractului după 21 septembrie 2009, relațiile dintre părți au fost reglementate de dispozițiile acordurilor contractuale anterioare și că, în consecință, dispozițiile contractuale din 21 septembrie 2009 au fost aplicabile și reclamantilor.

II. LEGISLAȚIA ȘI PRACTICA INTERNĂ RELEVANTĂ

13. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 11 din 9 aprilie 1999 prevede că, în cazul în care creditorul gajist a modificat, cu acordul debitorului gajist, termenul de executare a obligației principale (de exemplu, prelungirea perioadei de rambursare a creditului), fără a solicita sau a deține acordul scris al terțului, de asemenea un debitor gajist, contractul de gaj expiră atunci când obligația de bază a fost modificată.

14. Pasajele din Legea nr. 449 din 30 iulie 2001 cu privire la gaj, relevante pentru prezenta cauză, prevăd următoarele:

Articolul 4. Tipurile de gaj

- (1) Gajul se constituie asupra unui bun mobil sau imobil (...)
- (2) Gajul bunurilor imobile este denumit ipotecă.

Articolul 6. Apariția și înregistrarea gajului

(...)

(2) Gajul este convențional sau legal.

(3) Ipoteca și gajul bunurilor mobile fără deposedare apar în momentul înscrierii lor în registrul respectiv.

Articolul 7. Înregistrarea gajului fără deposedare

Gajul fără deposedare trebuie să fie înregistrat în:

a) Registrul bunurilor imobile - în cazul ipotecii;

Articolul 13. Contractul de gaj

(1) Contractul de gaj se întocmește în scris sub sancțiunea nulității.

(...)

(3) Forma contractului de modificare sau completare a contractului de gaj trebuie să fie similară formei prevăzute pentru contractul de gaj.

15. Pasajele Codului civil din 6 iunie 2002, relevante pentru prezenta cauză, prevăd următoarele:

« **Articolul 495.** Motive pentru rezilierea gajului

Dreptul de gaj reziliază în următoarele cazuri:

(...)

b) stingerea obligației a cărei executare acesta o garantează.

e) alte temeiuri prevăzute de lege.

16. Pasajele Legii cu privire la ipotecă nr. 142 din 26 iunie 2008, relevante pentru prezenta cauză, prevăd următoarele:

Articolul 11. Forma și conținutul contractului de ipotecă

(1) Contractul de ipotecă trebuie întocmit în formă scrisă și autentificat notarial.

(2) Ipoteca trebuie să fie înregistrată în Registrul bunurilor imobile conform legislației privind cadastrul bunurilor imobile.

(3) Contractul de ipotecă trebuie să conțină următoarele clauze esențiale: (...)

b) acordul expres al debitorului ipotecar privind instituirea ipotecii în favoarea creditorului ipotecar;

Articolul 28. Temeiuri de încetare a ipotecii

Ipoteca încetează în cazul:

f) expirării termenului contractului de ipotecă;

(...)

i) altor situații prevăzute de lege.

ÎN DREPT

I. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 6 DIN CONVENȚIE

17. Reclamanții susțin că judecătorii Curții Supreme de Justiție au încălcat principiul unui proces echitabil. Ei se plâng de motivarea insuficientă și de caracterul contradictoriu al deciziei Curții Supreme de Justiție, în comparație cu jurisprudența sa bine-stabilită în cauze similare. Aceștia invocă Articolul 6 § 1 din Convenție, care în partea sa relevantă are următorul conținut:

"Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil (...) de către o instanță (...), care va hotărî (...) asupra drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil (...)"

A. Cu privire la admisibilitate

18. Constatând că cererea nu este în mod vădit nefondată în sensul Articolului 35 § 3 a) din Convenție și în lipsa altui motiv de inadmisibilitate, Curtea o declară admisibilă.

B. În fond

19. Reclamanții susțin că ei au invocat în fața Curții Supreme de Justiție faptul că, potrivit jurisprudenței naționale, prelungirea unui contract de gaj, decisă de comun acord între creditorul gajist și debitorul gajist, nu este valabilă în lipsa acordului scris al terțului, a mandatarului și a înregistrării gajului la oficiul cadastral. De asemenea, aceștia invocă decizia instanțelor naționale în cauza *Exim Veneto Banca v. SRL Iralina și SRL Mochiru*.

20. Guvernul susține că plângerile reclamanților sunt în mod vădit nefondate. Acesta susține că, și în lipsa unui acord din partea reclamanților cu privire la prelungirea contractului după 21 septembrie 2009, relațiile dintre părți au fost reglementate de dispozițiile contractuale anterioare și că, în consecință, dispozițiile contractuale din 21 septembrie 2009 au fost aplicabile și reclamanților.

21. Curtea amintește că, potrivit jurisprudenței sale constante, instanțele naționale trebuie să-și motiveze deciziile (*Van de Hurk v. Olanda*, 19 aprilie 1994, § 61, seria A nr. 288). Domeniul de aplicare al obligației de motivare poate varia în funcție de natura deciziei și trebuie analizat în funcție de circumstanțele fiecărui caz (*Ruiz Torija v. Spania*, 9 decembrie 1994, § 29, seria A nr. 303 A). Dacă Articolul 6 § 1 din Convenție nu poate fi înțeles ca o obligație pentru instanțe ca să ofere un răspuns detaliat fiecărui argument invocat, din decizie trebuie totuși să reiasă că problemele esențiale ale cauzei au fost soluționate (*Taxquet v. Belgia* [MC], nr. 926/05, § 91, CEDO 2010).

22. În plus, Curtea reiterează faptul că Articolul 6 din Convenție nu obligă statele contractante să creeze curți de apel sau de casație. Cu toate acestea, un stat care adoptă jurisdicții de acest fel are obligația de a se asigura că justițiabilii beneficiază de garanțiile fundamentale ale Articolului 6 (a se vedea, printre altele, *Delcourt v. Belgia*, 17 Ianuarie 1970, § 25, seria A nr. 11 și *Erfar-Avef v. Grecia*, nr. 31150/09, § 39, 27 martie 2014).

23. În prezenta cauză, Curtea notează că în 2005 SRL D.P. a încheiat un contract de credit cu banca C. și că, printr-un acord adițional la contractul menționat, reclamantii și-au gajat apartamentul, garantând obligațiile SRL D.P. în continuare, ea constată că în 2007 acordul adițional a fost prelungit până în 2009 și că la 21 septembrie 2009 SRL D.P. a prelungit acordul adițional la contractul de gaj până în 2011. De asemenea, Curtea constată că reclamantii nu și-au dat acordul pentru această prelungire ulterioară.

24. În acest sens, Curtea notează că instanțele de fond și de apel au respins cererile băncii C. deoarece, potrivit jurisprudenței interne, prelungirea unui contract de gaj nu era valabilă în lipsa acordului scris al părților și înregistrarea gajului la oficiul cadastral și că, prin urmare, pentru reclamantii contractul a expirat la 21 septembrie 2009, *id est* data prevăzută de acordul adițional din februarie 2007. De asemenea, ea constată că reclamantii au invocat acest argument în observațiile prezentate Curții Supreme de Justiție, făcând trimitere și la jurisprudența internă relevantă în prezenta cauză.

25. Curtea observă că Curtea Supremă de Justiție a casat deciziile instanțelor inferioare, dispunând evacuarea reclamanților din locuințele lor și intrarea proprietății lor în posesia băncii C. Ea constată că Curtea Supremă de Justiție nu a luat în considerare nici argumentul cel mai important al reclamanților, nici jurisprudența internă relevantă menționată de reclamantii. În opinia Curții, argumentul reclamanților a fost relevant și determinant (a se compara cu *Lebedinschi v. Republica Moldova*, nr. 41971/11, §§ 33-34, 16 iunie 2015). Dacă Curtea Supremă de Justiție l-ar considerat întemeiat, ea ar fi trebuit să respingă recursul părții opuse și să accepte hotărârea instanței de fond și decizia instanței de apel (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Mitrofan v. Republica Moldova*, nr. 50054/07, §§ 53-54, 15 ianuarie 2013). De asemenea, Curtea notează că Guvernul nu i-a oferit un exemplu de jurisprudență în care instanțele naționale au adoptat decizii similare cu decizia Curții Supreme de Justiție contestată de către reclamantii și nici nu a susținut că Curtea Supremă de Justiție ar fi recurs la un reviriment de jurisprudență în prezenta cauză.

26. Aceste elemente sunt suficiente pentru Curte să concluzioneze că procedura nu a fost echitabilă și că, în consecință, a avut loc o încălcare a Articolului 6 § 1 din Convenție.

II. CU PRIVIRE LA ALTE PRESUPUSE ÎNCĂLCĂRI

27. Reclamanții se plâng în baza Articolului 6 din Convenție că în prezenta cauză Curtea Supremă de Justiție a aplicat o jurisprudență diferită de cea obișnuită, fără a explica motivele în acest sens.

28. Având în vedere prevederile Articolului 6 § 1 din Convenție (a se vedea §§ 25-26 *supra*), Curtea consideră că această cerere trebuie declarată admisibilă, însă nu consideră necesar să examineze dacă a avut loc o încălcare a acestei prevederi în prezenta cauză.

II. APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

29. Conform Articolului 41 din Convenție,

"Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoalelor sale și dacă legislația internă a înaltei părți contractante nu permite decât înlăturarea incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții vătămate, dacă este cazul, o despăgubire echitabilă".

A. Prejudiciu

30. Reclamanții au pretins 61 283 EUR pentru prejudiciul material suferit. Potrivit lor, această sumă reprezintă valoarea apartamentului lor pusă în posesia creditorului ipotecar.

De asemenea, aceștia solicită câte 5000 EUR pentru prejudiciul moral.

31. Guvernul consideră că prejudiciul material pretins nu are nicio legătură causală cu plângerile formulate în fața Curții. În plus, el consideră că suma solicitată de către reclamanți pentru prejudiciul moral este excesivă și neîntemeiată.

32. Cu referire la prejudiciul material, Curtea nu poate să speculeze cu privire la rezultatul procedurii în lipsa deficiențelor semnalate. Prin urmare, Curtea respinge această cerere. Ținând cont de natura încălcării constatate în baza Articolului 6 § 1 din Convenție, ea consideră că, în principiu, cel mai potrivit mijloc de remediere a acestei încălcări ar fi redeschiderea procedurii (a se vedea, printre altele, *Gereksar și alții v. Turcia*, nr 34764/05 și altele 3, § 75, 1 februarie 2011). În acest sens, Curtea constată că art. 449 lit. (h) din Codul de procedură civilă prevede, în mod explicit, că o hotărâre a Curții în care se constată existența unei încălcări a Convenției sau a protocoalelor sale constituie un temei pentru redeschiderea procedurilor. Este la discreția reclamanților dacă ei se prevalează de acest drept.

33. Curtea consideră că reclamanții au suferit un prejudiciu moral. Pronunțându-se în echitate, aceasta consideră rezonabil să le acorde reclamanților suma totală de 3600 EUR.

B. Costuri și cheltuieli

33. Reclamanții au pretins suma de 3 805 EUR pentru costurile și cheltuielile suportate în fața instanțelor naționale. Pretențiile acestora sunt formulate în modul următor: 3 000 EUR pentru plata către creditorul gajist în baza hotărârii Curții Supreme de Justiție cu privire la cheltuielile de judecată, care corespunde cuantumului pentru taxa de stat și a onorariilor avocatului părții adverse, și 805 EUR costuri și cheltuieli achitate executorului judecătoresc pentru executarea deciziei respective.

34. De asemenea, reclamanții au pretins 1 315 EUR pentru costurile și cheltuielile suportate în fața Curții. În susținerea cererii lor ei au prezentat un bon de plată care ar justifica achitarea acestei sume avocatului care i-a reprezentat în fața Curții.

35. Guvernul contestă sumele solicitate. El susține, în continuare, că cheltuielile de reprezentare în fața Curții nu sunt justificate.

36. Cu referire la costurile și cheltuielile suportate în cadrul procedurilor naționale, Curtea consideră că nu există niciun motiv să se îndepărteze de concluziile redată la punctul 32 *supra*.

37. Cu referire la pretențiile pentru costurile și cheltuielile suportate în fața Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea costurilor și cheltuielilor decât în măsura în care acestea sunt reale, necesare și în cuantum rezonabil. Având în vedere documentele care i-au fost prezentate și jurisprudența sa, Curtea consideră rezonabil să acorde reclamanților suma totală solicitată, *id est* 1 315 EUR.

C. Dobânzi de întârziere

38. Curtea consideră oportun ca rata dobânzilor de întârziere să fie stabilită conform ratei dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a avut loc o încălcare a Articolului 6 § 1 din Convenție din cauza motivării insuficiente a deciziei Curții Supreme de Justiție;
3. *Hotărăște* că nu este necesar să examineze plângerea în baza Articolului 6 § 1 din Convenție cu privire la existența unei jurisprudențe divergente a Curții Supreme de Justiție;
4. *Hotărăște*

- a) că statul reclamat trebuie să plătească reclamanților, în termen de trei luni, următoarele sume care urmează să fie convertite în moneda statului reclamat, la rata aplicabilă la data efectuării transferului:
- i. 3 600 EUR (trei mii șase sute de euro), plus orice taxă care poate fi percepută, pentru prejudiciul moral,
 - ii. 1 315 EUR (una mie trei sute cincisprezece euro), plus orice taxă care poate fi percepută, pentru costuri și cheltuieli;
- b) că, la expirarea celor trei luni menționate mai sus și până la executarea hotărârii, urmează să fie achitată o penalitate adițional sumelor de mai sus, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale.

5. *Respinge* restul pretențiilor reclamanților cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba franceză, comunicată în scris la 9 aprilie 2019, în conformitate cu Articolul 77 §§ 2 și 3 din Regulamentul Curții.

Hasan Bakırcı
Grefier adjunct

Ivana Jelić
Președinte